

Designing a causal-structural model of entrepreneurship education with emphasis on the opinions of the scientific-academic elite

Ali Shabani Kalate Mola Mohammadgholi: Ph.D. Student, Department of Entrepreneurship, Aliabad Katoul Branch, Islamic Azad University, Aliabad Katoul, Iran.

Fereydoon Azma*: Faculty member, Department of Educational Management, Aliabad Katoul Branch, Islamic Azad University, Aliabad Katoul, Iran.

Parviz Saeidi: Faculty member, Department of Management and Accounting, Aliabad Katoul Branch, Islamic Azad University, Aliabad Katoul, Iran.

Tayebeh Tajari: Faculty member, Department of Educational Sciences, Farhangian University, Tehran, Iran.

Abstract: The purpose of this study was to design a causal-structural model of entrepreneurship education with an emphasis on the views of the scientific-academic elite. In order to identify the initial dimensions and indicators and to generate the initial model, models and theories on the effective factors in creating entrepreneurship were examined followed by exploratory interviews with experts in the field. Then a Delphi panel consisting of 20 experts was formed. Questionnaires were distributed among the participants, and their opinions were analyzed. The results showed that entrepreneurship education for micro and intermediate educational activities consists of the dimensions of: IT skills, technical skills, entrepreneurial skills, and management skills. These dimensions consist of 47 indicators. The reliability of the questionnaire was assessed using PSSS software and a Cronbach's alpha of 0.89 was obtained. To determine the priority of the dimensions and constituent indices, the pairwise comparison technique was used in X-Press Choice software. The results showed that entrepreneurial skills play the most important role in creating small and medium educational jobs. To determine the effectiveness of the model, a sample of 384 graduates was selected and the final questionnaire was distributed among them. Then the difference in scores before and after the training was considered as a dependent variable. Using SPSS software and multiple regression analysis, the positive relationship between entrepreneurship education and the above skills was confirmed. The results of modeling using Amos software also showed a significant positive relationship between these skills and entrepreneurship training.

Keywords: Model design, Entrepreneurship education, Academic elite, Pairwise comparisons.

***Corresponding author:** Faculty member, Department of Educational Management, Aliabad Katoul Branch, Islamic Azad University, Aliabad Katoul, Iran.

Email: fereydoonazma@gmail.com

مقدمه

رشد اقتصادی یک کشور و وضعیت اقتصادی مردم آن کشور به عوامل متعددی بستگی دارد که تحت اختیارات سیاست گذاران، نهادها، کمپانی ها و افراد است (کورز و تامینک 2016). کارآفرینی به عنوان یک راهبرد برای توسعه کشورها، ایجاد اشتغال و رفاه، شناخت فرصتهای مناسب و افزایش تولید به حساب می آید، چرا که نوآوریهای آن تقاضاهایی برای محصولات و خدمات جدیدی که قبلا وجود نداشتند به بار می آورد و در نتیجه عرضه محصولات جدید را افزایش خواهد داد و موجب افزایش اشتغال و بهبود وضعیت زندگی افراد جامعه خواهد شد (فرجی و همکاران 1393). کارآفرینی از عوامل ایجاد ارزش اقتصادی و ابزاری کارآمد و مؤثر برای کاهش تعداد بیکاران محسوب می شود و همچنین فرایند ایجاد سود از ترکیبات جدید و منحصر بفرد است (شائمی برزکی و تیموری 1385). فعالیت های آموزشی مرتبط با فعالیت های آموزشی مرتبط با کسب و کارهای کوچک بهترین مامن برای فعالیت های کارآفرینانه است و این مستلزم آنست که صاحبان و کارکنان فعالیت های آموزشی مرتبط با فعالیت های آموزشی مرتبط با کسب و کارهای کوچک از مهارتها و توانایی های کارآفرینانه برخوردار باشند (مقیمی و احمدپورداریانی 1387). برنامه های سیاست اقتصادی کشور؛ مجموعه ای از اهداف اقتصادی و اجتماعی است که فعالیت های آموزشی مرتبط با فعالیت های آموزشی مرتبط با کسب و کارهای کوچک و متوسط مانند یک کاتالیزور در تسریع آن اهداف، عمل می کنند و در پیشرفت اقتصادی کشور، نقش بسزایی دارند (الطافی و مناگ 2017). تغییر و تحولات دنیای پرشتاب کنونی در عرصه های علمی و فنی و چالشهای پی در پی نظام اقتصادی اجتماعی کاهش ذخایر زیرزمینی افزایش فقر و بیکاری موجبات توجه عمیق تر سیاستگذاران و اندیشمندان را به مفهوم کارآفرینی فراهم نموده است تا آنجا که آخرین الگوی توسعه را توسعه مبتنی بر کارآفرینی قلمداد کرده اند لذا آموزش کارآفرینی در اکثر کشورهای

پیشرفته و حتی در کشورهای در حال توسعه به عنوان یک ضرورت مطرح شد و این تفکر که کارآفرینان دارای ویژگی ذاتی هستند رد گردید (موسوی و کافی 1393). کمیسیون اروپا آموزش کارآفرینی را در برنامه 2020 خود قراردادده است (یوساکی 2015). یوساکی (2015) به نقل از کمیسیون اروپا (2013) در پژوهشی با عنوان "تأثیر آموزش مهارتهای کارآفرینی" تقویت آموزش کارآفرینی در مدارس، مؤسسات آموزش فنی و حرفه ای و دانشگاهها، تأثیر مثبتی بر روحیه کارآفرینی و اقتصاد جامعه خواهد داشت. اگباری و همکاران (2018) در پژوهشی با عنوان "آموزش کارآفرینی و عملکرد کارآفرینان در تعدادی از دانشگاههای منتخب نیجریه" با روش تحلیل رگرسیونی نشان داد که آموزش کارآفرینی در دانشگاهها بر عملکرد کارآفرینان تأثیر مثبت معناداری دارد. جاش (2018) در پژوهشی با عنوان "اکوسیستم کارآفرینی در هند" استفاده از فرصت های سرمایه گذاری و نیروی جوان تحصیلکرده را چاره رفع مشکلات دانست و نتیجه گرفت که آموزش کارآفرینی و توسعه آن بصورت فراگیر، راه حل مشکلات کشور هند است. مخبردزفولی و همکاران (1396) در پژوهشی با عنوان "طراحی وضعیت کارآفرینی" یک مدل پیشنهادی در آموزش کارآفرینی مراکز آموزش عالی ارائه دادند و استراتژیهای به منظور توسعه کارآفرینی مبتنی بر کارت امتیازی متوازن بیان کردند. کاماویچ و فوس (2017) در پژوهشی با عنوان "بررسی تأثیر مطالعات در آموزش کارآفرینی" تأثیر آموزش کارآفرینی را در 20 مجله طی سالهای 2015-2000 بررسی کردند و عنوان کردند اهداف تدریس، روش تدریس و محتوای آموزشی در آموزش کارآفرینی مؤثر است. تاکی و همکاران (1397) در پژوهشی عنوان کرد موانع رشد و بقای فعالیت های آموزشی مرتبط با فعالیت های آموزشی مرتبط با کسب و کارها در 4 زمینه عملیات فعالیت های آموزشی مرتبط با فعالیت های آموزشی مرتبط با کسب و کار، مدیریت بازاریابی و عملیات مالی مشابه یکدیگر هستند. محمدپور و میرزازاده (1389) در

های آموزشی مرتبط با کسب و کارها میشود. امیدوی نجف آبادی و همکاران (2016) در پژوهشی با عنوان "طراحی یک مدل در مورد اهداف کارآفرینی دانشجویان کشاورزی" بر اساس مدل معادلات ساختاری به این نتیجه رسیدند که مهارت کارآفرینی رابطه مثبت معناداری با هدف کارآفرینی دارد و به میزان 63٪ در هدف کارآفرینی مؤثر است. یوساکی (2015) در پژوهشی با عنوان "بررسی تأثیر آموزش مهارت‌های کارآفرینی" به نقل از کمیسیون اروپا (2013) مهارت‌های کارآفرینی را دانش فعالیت‌های آموزشی مرتبط با فعالیت‌های آموزشی مرتبط با کسب و کار، خلاقیت، ابتکار، کارگروهي، مسؤولیت پذیری، پشتکار و ریسک پذیری را دانست. شکاری و همکاران (1395) در پژوهشی با عنوان "نقش الگوی آموزش‌های کارآفرینی گذار فعالیت‌های آموزشی مرتبط با فعالیت‌های آموزشی مرتبط با کسب و کار بر مهارت‌های کارآفرینی کارآموزان مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای" ابعاد مهارت‌های کارآفرینی را مهارت‌های شخصی، مدیریتی و فردی معرفی می‌کند و نشان می‌دهد بین ابعاد مهارت‌های کارآفرینی و آموزش‌های گذار فعالیت‌های آموزشی مرتبط با فعالیت‌های آموزشی مرتبط با کسب و کار، رابطه معنا داری وجود دارد. کابرد و هاگن (2015) در پژوهشی با عنوان "مدلهای ذهنی در آموزش کارآفرینی" با شبیه سازی زندگی واقعی در آموزش مهارت‌های خلاقانه کارآفرینی عنوان کردند که مهارت‌های پایه ای کارآفرینی خلاقیت، فعال بودن، عملگرایی، رهبر بودن و مهارت‌های ارتباطی می‌باشند. استروبل و همکاران (2018) در پژوهشی با عنوان "تأثیر صنعت و محیط بازار هدف به رهبری کارآفرینی در ادغام و اکتساب" نشان دادند رهبری کارآفرینی در کارآفرینی‌های اکتسابی اهمیت دارد. یونس و همکاران (2018) در پژوهشی با عنوان "نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات و نوآوری در ارتقای عملکرد سازمانی: تأثیرات کارآفرینی سازمانی" استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات بر کارآفرینی سازمانی و نوآوری، تأثیر مثبت معنادار دارد. الزهرانی (2018) در

پژوهشی با عنوان "بررسی تاثیر ایجاد و توسعه کسب و کارهای کوچک و متوسط در رشد اقتصادی" وضعیت کسب و کارهای کوچک و متوسط را در کشور های برزیل، چین، ترکیه و ایران بررسی کرده و نقش ایجاد و توسعه این نوع کسب و کارها را در رشد و توسعه اقتصادی کشورها مورد تحلیل قرار دادند.

نافچی و همکاران (1393) در پژوهشی با عنوان "شناسایی موانع موجود در توسعه فعالیت‌های آموزشی مرتبط با فعالیت‌های آموزشی مرتبط با کسب و کارهای کوچک و متوسط نوآور و کارآفرین" موانع فعالیت‌های آموزشی مرتبط با فعالیت‌های آموزشی مرتبط با کسب و کارهای کوچک و متوسط را در 4 دسته کلی شامل موانع داخلی، موانع عملیاتی، موانع محیطی و موانع فردی شناسایی کرده و بصورت یک الگو ارائه دادند. الوانی و رودگر نژاد (1389)، در پژوهشی با عنوان "مدل توسعه کارآفرینی در سازمانهای کوچک و متوسط" یکی از ابعاد مدل توسعه کارآفرینی در سازمان های کوچک و متوسط را دانش و مهارت‌های کارآفرینی ذکر کرد و با روش تحلیل عاملی و معادلات ساختاری نشان داد دوره های آموزش فنی و حرفه ای بر توسعه کارآفرینی سازمانهای کوچک و متوسط مؤثر بوده است. صاحب نظران و محققین در مطالعات مختلف دریافته اند که چاره علاج ناپذیر اثربخش تر نمودن فعالیت‌های آموزشی مرتبط با فعالیت‌های آموزشی مرتبط با کسب و کارهای کوچک و متوسط، اشاعه فرهنگ کارآفرینی در تمامی مراحل و فرآیند این سازمان هاست و لازمه فرهنگ سازی نیز وجود مدیران با مهارت‌های کارآفرینانه است (مقیمی و همکاران 1386). آلیو و همکاران (2019) در پژوهشی با عنوان "بین المللی سازی و جهت گیری کارآفرینانه فعالیت‌های آموزشی مرتبط با فعالیت‌های آموزشی مرتبط با کسب و کارهای کوچک و متوسط خانوادگی" نتیجه گرفت که استخدام مدیرانی غیر از اعضای خانواده و عدم دخالت افراد فامیل در تصمیم گیری ها باعث پیشرفت اینگونه فعالیت‌های آموزشی مرتبط با فعالیت

SPSS ضریب آلفای کرونباخ 0/89 محاسبه شد که این عدد بالاتر از قاعده کلی 0/7 برای مقیاس پایایی است. از آنجایی که آلفای کرونباخ معمولاً شاخص کاملاً مناسبی برای سنجش قابلیت اعتماد ابزار اندازه‌گیری و هماهنگی درونی میان عناصر آن است (خاکی 1390). بنابراین قابلیت اعتماد پرسشنامه مورد استفاده در این تحقیق به کمک آلفای کرونباخ ارزیابی شده است. در دور سوم از اعضای خبرگان درخواست شد تا نسبت به تکمیل پرسشنامه مقیاسات زوجی نیز همکاری نمایند. بر مبنای نتایج حاصل از نظرات خبرگان، مجموعه شاخص‌هایی که در دور دوم دلفی به تأیید اعضای پانل رسیده در این مرحله از خبرگان خواسته شد تا ابعاد و شاخص‌های بدست آمده از دور دوم دلفی را اولویت بندی نمایند. بنابراین، جهت تحقق این هدف پرسشنامه‌ای تنظیم شد در این پرسشنامه از اعضای پانل خبرگان خواسته شد تا از طریق انجام مقیاسات زوجی، ابعاد (شاخص‌ها) را با هم به صورت دو به دو مقایسه نموده و میزان اولویت هر بعد (شاخص) را نسبت به بعد (شاخص) دیگر در طیفی بین 1 (اهمیت یکسان هر دو بعد (شاخص)) و عدم ترجیح یکی بر دیگری) تا 9 (ترجیح کاملاً زیاد یک بعد (شاخص)) نسبت به بعد (شاخص) دیگر) ارزیابی نمایند. این جدول به منظور یادآوری نتایج به دست آمده تا این مرحله تنظیم گردید و در آن از پاسخگویان خواسته شد که در خصوص تناسب دسته بندی شاخص‌ها در قالب ابعاد و شاخصهای مورد اشاره، نظر خود را بیان نمایند. نتیجه حاصل از این ارزیابی منجر به تأیید و نهایی شدن چارچوب کلی مدل مفهومی تحقیق و تخصیص شاخص‌ها به ابعاد موجود در مدل تحقیق شده است. به منظور رتبه بندی ابعاد و شاخص‌ها از روش AHP و نرم افزار Expert choice استفاده شده است. در این روش وزن نسبی ابعاد و شاخص‌های آموزش کارآفرینی محاسبه و برحسب اولویت (ترتیب اهمیت) رتبه بندی شدند. در نهایت برای بررسی رابطه ابعاد، با آموزش کارآفرینی، از اطلاعات نمونه 384 تایی دانش‌آموختگان و روش تحلیل

پژوهشی با عنوان "تأثیر تجارت الکترونیک بر توسعه فعالیت‌های آموزشی مرتبط با فعالیت‌های آموزشی مرتبط با کسب و کارهای کوچک و متوسط کشور عربستان" استفاده از تجارت الکترونیک را بر توسعه اینگونه فعالیت‌های آموزشی مرتبط با فعالیت‌های آموزشی مرتبط با کسب و کارها مؤثر دانست. بنابراین و با توجه به مطالب گفته شده هدف از مطالعه حاضر طراحی الگوی علی-ساختاری آموزش کارآفرینی با تکیه بر نظرات نخبگان علمی - دانشگاهی می‌باشد.

روش کار

پژوهش حاضر از لحاظ هدف، از نوع پژوهش‌های کاربردی و از جهت گردآوری داده‌ها کتابخانه‌ای و میدانی است. برای جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز، با توجه ادبیات موضوع و پیشینه تحقیق، همچنین الگو برداری از نمونه‌های معتبر و استاندارد و روش دلفی از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است. ابتدا مدل‌ها و نظریات موجود در حوزه کارآفرینی مورد مطالعه و بررسی قرار گرفت. پس از آن پیشینه داخلی و خارجی موضوع مورد مطالعه قرار گرفت و الگوی اولیه تحقیق با توجه به این مطالعات تهیه شد. سپس برای تکمیل این مدل، مصاحبه اکتشافی با تعدادی از خبرگان انجام گردید که در نهایت این مطالعات و مصاحبه‌ها منتهی به شناسایی ابعاد و شاخص‌های الگوی آموزش کارآفرینی شد. پاسخهای دور اول دلفی با صلاحدید اساتید محترم، از طریق شاخص مرکزی مد مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت بطوریکه پاسخهایی که از اهمیت زیاد و خیلی زیادی برخوردار بودند در جدولی خلاصه شده و در اختیار پاسخگویان قرار گرفت. شاخص‌های با مد 5 به بالا قابل قبول و شاخص‌های با مد زیر 5 حذف شدند. پرسشنامه حاصل از دور دوم دلفی 47 سؤالی با ابعاد مهارتهای IT، فنی، کارآفرینی و مدیریتی تدوین شد. چون از طریق منابع معتبر و نظرات اساتید و اعضای خبرگان بدست آمد بنابراین روایی آن مورد تأیید است. آزمون پایایی، با استفاده از پاسخ‌های یک نمونه 20 تایی و نرم افزار

رگرسیون و تحلیل مسیر در نرم افزارهای LISREL و SPSS استفاده کردیم.

یافته‌ها

با توجه به هدف پژوهش مبنی بر طراحی ارائه الگوی آموزش کارآفرینی برای فعالیت های آموزشی مرتبط با فعالیت های آموزشی مرتبط با کسب و کارهای کوچک و متوسط الگوی اولیه این تحقیق ابتدا از طریق مطالعات کتابخانه‌ای (مراجعه به اسناد و مدارک مکتوب از قبیل کتب، مجلات و ...) مورد بررسی قرار گرفته است. هم‌زمان با شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های هر یک از متغیرها، مصاحبه خبرگی با خبرگان مربوطه (شامل اساتید و متخصصان آگاه به موضوع مدیریت منابع انسانی) ترتیب داده شده است. سپس به منظور نهایی سازی فهرست ابعاد و شاخصها از روش نظرسنجی از خبرگان (شامل اساتید دانشگاه و متخصصین در حوزه کارآفرینی) به روش دلفی استفاده شده است.

نتایج مطالعات نظری و مرور ادبیات مهارت‌های کارآفرینی و مصاحبه اکتشافی، نظراساتید و نتایج فرایند دلفی بین اعضای خبرگان، شامل مهارت‌های چهارگانه به صورت مهارت IT، مهارت‌های فنی، مهارت‌های کارآفرینی و مهارت‌های مدیریتی است که این ابعاد از 47 شاخص تشکیل شده است.

نتایج اولویت بندی ابعاد و شاخص های آموزش کارآفرینی: همانگونه که اشاره شد ضرایب اهمیت هر یک از اجزای مدل با روش تحلیل سلسله مراتبی (AHP) محاسبه گردیده است. در روش تحلیل سلسله مراتبی قبل از تحلیل داده ها باید با محاسبه نرخ سازگاری، نسبت به سازگاری مقایسات اطمینان حاصل شود. در تحلیل شاخص ناسازگاری چنانچه مقدار آن کمتر از 0/1 باشد مقایسات از سازگاری قابل قبول برخوردار است. همانگونه که در گزارش خروجی حاصل از نرم افزار Expert Choice مشاهده می شود در تمام موارد نرخ ناسازگاری مقایسات برای اکثر عوامل در حد مطلوبی قرار دارد. پس از ساخت مدل در برنامه Expert Choice و ورود

مقایسات زوجی، وزن ابعاد و شاخصها نیز بدست آمد که نتایج آن بصورت مبسوط در ذیل آورده ایم. محاسبه وزن نسبی و اولویت بندی ابعاد آموزش کارآفرینی: نرخ ناسازگاری مقایسات زوجی ابعاد آموزش کارآفرینی 0/02 بدست آمده است که چون کمتر از 0/1 است، این مقایسات قابل قبول می باشد. نتایج رتبه بندی و محاسبه ابعاد آموزش کارآفرینی عبارتند از مهارت‌های کارآفرینی با وزن نسبی 0/642 در اولویت اول، مهارت‌های مدیریتی با وزن نسبی 0/211 در اولویت دوم، مهارت‌های فنی با وزن نسبی 0/67 در اولویت چهارم قرار دارند. محاسبه وزن نسبی و اولویت بندی شاخص های مهارت‌های IT: نرخ ناسازگاری مقایسات زوجی شاخص های مهارت‌های IT برابر با 0/09 بدست آمده است که چون کمتر از 0/1 است، این مقایسات قابل قبول می باشد. در بین شاخص های مهارت‌های IT، شاخص دانش و توانایی بکارگیری فناوری اطلاعات با وزن نسبی 0/219 بیشترین اهمیت را دارد و شاخص دانش و توانایی بکارگیری نرم افزارهای فعالیت های آموزشی مرتبط با فعالیت های آموزشی مرتبط با کسب و کار با وزن نسبی 0/012 در اولویت آخر قرار دارد. وزن نسبی شاخص های مهارت‌های فنی: نرخ ناسازگاری مقایسات زوجی شاخص های مهارت‌های فنی برابر با 0/05 بدست آمده است که چون کمتر از 0/1 است، این مقایسات قابل قبول می باشد. در بین شاخص های مهارت های فنی، شاخص ارتباطات شفاهی یا کلامی با وزن نسبی 0/187 بیشترین اهمیت را دارد و شاخص مهارت های شنیداری و نوشتاری با وزن نسبی 0/01 در اولویت آخر قرار دارد. وزن نسبی شاخص های مهارت‌های کارآفرینی: نرخ ناسازگاری مقایسات زوجی شاخص های مهارت‌های کارآفرینی برابر با 0/07 بدست آمده است که چون کمتر از 0/1 است، این مقایسات قابل قبول می باشد. در بین شاخص های بعد مهارت‌های کارآفرینی شاخص رهبر بودن با وزن نسبی 0/210 بیشترین اهمیت را دارد و شاخص مرکز کنترل درونی با وزن نسبی 0/01 در اولویت آخر قرار دارند. وزن نسبی شاخص های

بررسی الگوی آموزش کارآفرینی طراحی شده: رابطه خطی بین آموزش کارآفرینی و مهارت‌های فنی، کارآفرینی و مدیریتی آی تی را با، استفاده از روش رگرسیون خطی چند متغیره بررسی می کنیم. تفاضل نمرات 384 دانش آموخته قبل و بعد از آموزش بعنوان متغیر وابسته و مهارت‌های چهارگانه که معرفی کردیم بعنوان متغیرهای مستقل در این مدل رگرسیونی خطی در نظر گرفته شده اند. جدول 1 نتایج تحلیل رگرسیونی را نشان میدهد.

مهارت‌های مدیریتی: نرخ ناسازگاری مقایسات زوجی شاخص های مهارت های کارآفرینی برابر با 0/06 بدست آمده است که چون کمتر از 0/1 است، این مقایسات قابل قبول می باشد. در بین شاخص های مهارت‌های کارآفرینی اصول و فنون پیش بینی و تحلیل فضای فعالیت های آموزشی مرتبط با فعالیت های آموزشی مرتبط با کسب و کار، با وزن نسبی 0/302 بیشترین اهمیت را دارد و مدیریت مالی و سرمایه گذاری با وزن نسبی 0/032 در اولویت آخر قرار دارند.

جدول 1. نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیره

Table 1. Results of multivariate regression analysis

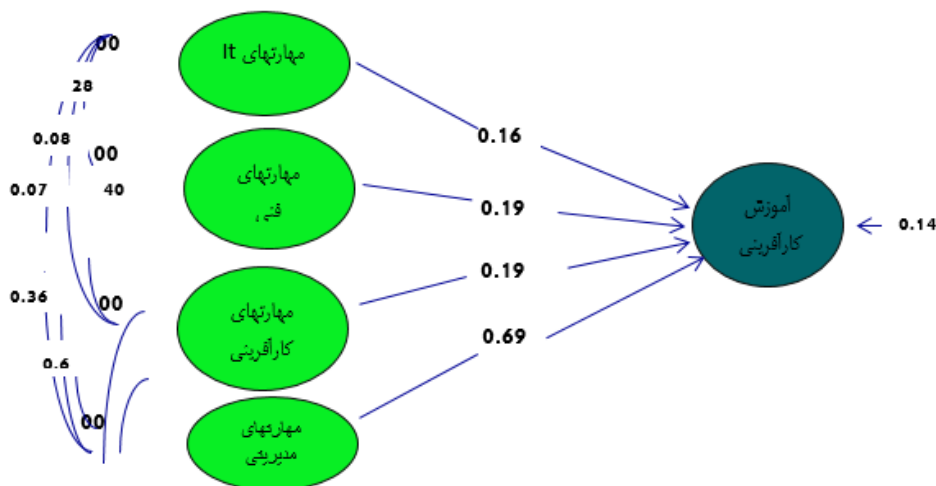
متغیرهای پیش پیش بین	β	SE	Beta	T	P
مقدار ثابت	/5	10/5	---	-12/8	0/001
مهارت‌های IT	-135	0/24	0/18	8/9	0/001
مهارت‌های فنی	2/2	0/11	0/17	7/7	0/001
مهارت‌های کارآفرینی	0/86	0/15	0/23	8/9	0/001
مهارت‌های مدیریتی	1/4	0/18	0/66	26/6	0/001
	4/9				
$R^2 = 0/864$		$R^2 = 0/863$		$R = 0/93$	

استاندارد بالاتر خواهد رفت و در صورت افزایش یک انحراف استاندارد در نمره مهارت‌های کارآفرینی، نمره آموزش کارآفرینی 0/23 انحراف استاندارد بالاتر خواهد رفت و در صورت افزایش یک انحراف استاندارد در نمره مهارت‌های مدیریتی، نمره آموزش کارآفرینی 0/66 انحراف استاندارد بالاتر خواهد رفت. ضریب همبستگی یا میزان تأثیر آموزش مهارت‌های در نظر گرفته شده بر کارآفرینی دانش آموختگان، 0/93 است که رابطه قوی و مستقیم را بیان می کند. از طرفی ضریب تعیین برابر با 0/869 نشان دهنده میزان تغییرات متغیر وابسته آموزش کارآفرینی توسط متغیرهای مستقل مهارت‌های چهارگانه می باشد، بعبارتی حدود 87 درصد آموزش کارآفرینی مربوط به متغیرهای مستقل مهارت‌های چهارگانه ذکر شده می باشد و 13 درصد مربوط به سایر عوامل است. برای بررسی مدل معادلات ساختاری الگوی طراحی شده با استفاده از نرم افزار لیزرل، بارهای عاملی و آماره آزمون

ضریب همبستگی تعدیل شده 0/863 است که این میزان نشان می دهد که مدل مذکور چند درصد از، واریانس آموزش کارآفرینی را پیش بینی می کند. به این معنی که چهار مقیاس مهارت های فنی، مهارت‌های کارآفرینی و مهارت‌های مدیریتی 86 درصد از، IT مهارت‌های واریانس آموزش کارآفرینی را پیش بینی می کنند. شاخص بعدی، ضرایب رگرسیونی متغیرهای مستقل مهارت‌های چهارگانه می باشند که با توجه به مقدار سطح معنی داری $0/05 < t$ تأییدی بر وجود ضرایب رگرسیونی مثبت، در مدل می باشد. یعنی با افزایش یک انحراف استاندارد در نمره مهارت‌های نمره آموزش کارآفرینی به میزان 0/18 انحراف استاندارد افزایش خواهد یافت. همچنین با افزایش یک انحراف استاندارد در نمره مهارت‌های فنی، نمره آموزش کارآفرینی 0/17 انحراف

وابسته (تفاضل نمرات قبل و بعد از آموزش) را نشان می-دهد.

ارتباط بین مهارت ها و تفاضل نمرات کارآفرینی قبل و بعد از آموزش، در نمودارهای 1 و 2 آمده اند. نمودار 1 بارهای عاملی بین متغیرهای مستقل (مهارت ها) و متغیر

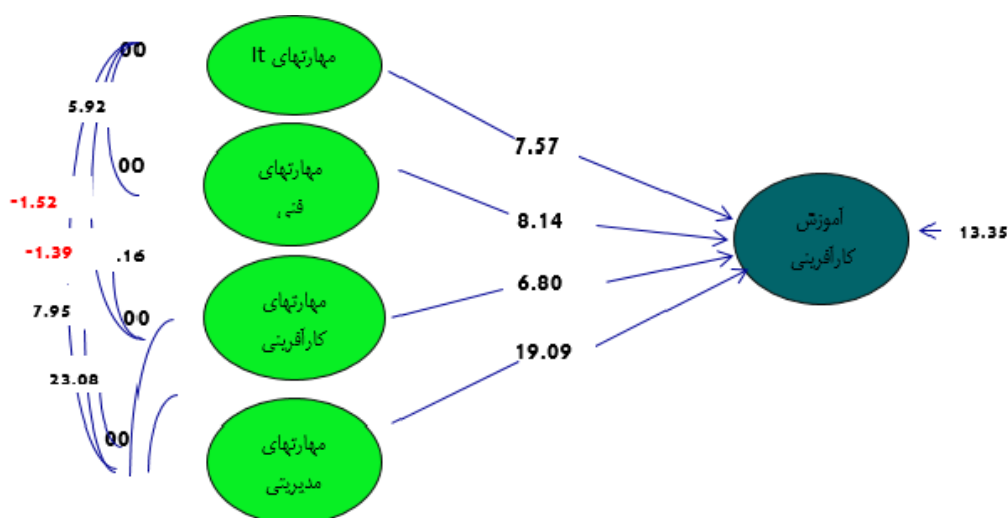

نمودار 1. ضرایب عاملی مدل ساختاری پژوه

Figure 1. Factor coefficients of structural research model

موجود در مدل پژوهش معنادار خواهد بود. مشاهده میشود همه مقادیر T رابطه معنادار را نشان می دهند و ارتباط بین آنها تأیید می شود.

بارهای عاملی در نمودار 1 همگی مثبت هستند بنابراین رابطه مثبت بین مهارت های چهارگانه و نمره آموزشی برقرار است. نمودار 2 آماره های آزمون T معناداری ضرایب عاملی بین متغیرهای مستقل (مهارت ها) و متغیر وابسته (نمره آزمون) را نشان می دهد. چنانچه عدد معناداری بزرگتر از $1/96$ یا کوچکتر از $-1/96$ باشد رابطه

نمودار 2. معناداری ضرایب عاملی مدل ساختاری پژوهش

Figure 2. Significance of factor coefficients of research structural model

بحث

در تبیین و تفسیر کلی نتایج حاصله از طراحی الگوی آموزش کارآفرینی برای فعالیت های آموزشی مرتبط با کسب و کارهای کوچک و متوسط، میتوان اظهار نمود که آموزش کارآفرینی برای حل مشکلات اقتصادی کشور ضروری است، از طرفی فعالیت های آموزشی مرتبط با کسب و کارهای کوچک و متوسط، در اکثر کشورها به عنوان عناصر مهم در پیشرفت های اقتصادی- اجتماعی شناخته شده اند. آموزش کارآفرینی، نگرش و مهارت افراد را به سوی کارآفرینی و کارآفرین شدن سوق می دهد. در این تحقیق، به دنبال طراحی الگوی آموزش کارآفرینی، خبرگان و اساتید، مهارت های IT، فنی، کارآفرینی و مدیریتی را الگوی آموزش کارآفرینی تشخیص دادند. نتایج اولویت بندی مهارتها، اولویت اول مهارت های کارآفرینی، اولویت دوم مهارتهای مدیریتی، اولویت سوم مهارتهای فنی و اولویت چهارم مهارتهای IT می باشند. شکاری و همکاران (1395) نیز یکی از ابعاد کارآفرینی را مهارت های مدیریتی معرفی کرده اند. در بین شاخص های مهارت های کارآفرینی، شاخص رهبر بودن از اولویت بیشتری نسبت به شاخص های دیگر برخوردار است. در بین شاخص های مهارت های مدیریتی، شاخص اصول و فنون پیش بینی فضای فعالیت های آموزشی مرتبط با کسب و کار از اولویت بیشتری نسبت به شاخص های دیگر برخوردار است. در بین شاخص های مهارتهای فنی، شاخص ارتباطات شفاهی یا کلامی از اولویت بیشتری نسبت به سایر شاخص ها برخوردار است. در بین شاخص های مهارتهای IT، شاخص دانش و توانایی بکارگیری فناوری اطلاعات، از اولویت بیشتری نسبت به شاخص های دیگر برخوردار است. تحلیل رگرسیونی و معادلات ساختاری نیز معنادار بودن مهارتهای IT، فنی، کارآفرینی و مدیریتی را بر آموزش کارآفرینی نشان داد و ضرایب مثبت مدل رگرسیونی خطی تأییدی بر تأثیر مستقیم این مهارت ها بر آموزش کارآفرینی دارد.

در مورد یافته های بدست آمده ازین تحقیق میتوان گفت: امروزه اصلاحات اقتصادی از نوع تشکیل و راه اندازی فعالیت های آموزشی مرتبط با کسب و کارهای کوچک و متوسط در بسیاری از کشورها به ویژه کشورهای در حال توسعه به عنوان یک رویکرد راهبردی محسوب می شود و لزوم تغییر نقش دولت، توانمندسازی بخش خصوصی، رقابت پذیری اقتصاد و تعامل با قواعد جهانی سازی و ... سیاست گذاری های مبتنی بر آزادسازی اقتصاد و تقویت بخش خصوصی را جهت توسعه فعالیت های اقتصادی ضرورت می بخشد. آموزشهای کارآفرینی علاوه بر ایجاد انگیزش در افراد برای موفقیت و اقدام عمل جهت راه اندازی فعالیت های آموزشی مرتبط با کسب و کار به ایجاد و اشاعه فرهنگ کارآفرینی نیز کمک شایانی می کند. افرادی که مهارت رهبر بودن را دارا می باشند یا سریعتر می آموزند، به سرعت از کارآفرینان خوب به رهبران خوب فعالیت های آموزشی مرتبط با کسب و کار تبدیل می شوند. آشنایی با اصول و فنون پیش بینی فضای فعالیت های آموزشی مرتبط با کسب و کار، باعث میشود کارآفرین موقعیت و شرایط پیش رو برای ایجاد و توسعه فعالیت های آموزشی مرتبط با کسب و کار مورد نظر خود، مورد بررسی و ارزیابی قرار دهد و برنامه ریزی دقیقی برای موفقیت، انجام دهد. ارتباطات شفاهی یا کلامی، باعث انتقال نظرات به دیگران می شود و هر چه فرد، از قدرت بیان بیشتری برخوردار باشد توانایی کنترل و هدایت بیشتری بر دیگران دارد. اطلاعات و ارتباطات، دو ابزار اساسی مورد نیاز هر نوع فعالیت کارآفرینی هستند. کارآفرینی در انزوا و بدون حمایت نهادها، سازمانها و انسانها امکان پذیر نیست. کارآفرینی در شیوه های جذب مشتریان اینترنتی، بازاریابی اینترنتی، همکاریها و شبکه های مجازی، واقعیت مجازی، آموزش و کار از راه دور و ... همه و همه گستردگی کارآفرینی در عصر اطلاعات را نشان می دهند.

نتیجه گیری

با توجه به اینکه ایجاد فعالیت های آموزشی مرتبط با کسب و کارهای کوچک و متوسط به منابع انسانی نیاز دارد، اغلب متکی بر منابع داخلی هستند، مکانیابی برای ایجاد آنها به سهولت انجام می شود و برای از بین بردن فقر و مشکلات اقتصادی کشور ساده ترین راه حل است، بنابراین برنامه ریزی در جهت ایجاد و گسترش چنین فعالیت های آموزشی مرتبط با کسب و کارهایی، نیازمند آموزش می باشد. موفقیت در آموزش، برنامه ریزی جامع و زود بازده را می طلبد. طبق الگوی آموزش کارآفرینی ابعاد و شاخص های اولیه معلومند. اولویت ابعاد و شاخص ها نیز معین هستند. طرح درس آموزش، با همفکری اساتید قابل حصول است. یکپارچه سازی آموزش در سراسر کشور در زمان کوتاه، میتواند راهگشای حل مشکلات کشور باشد. عدم انجام پژوهش های مشابه در زمینه الگوی آموزش کارآفرینی در فعالیت های آموزشی مرتبط با کسب و کارهای کوچک و متوسط، از محدودیت های این تحقیق بوده است.

References

- Alayo M, Maseda Amaia, Iturralde T et al 2019, *Internationalization and entrepreneurial orientation of family ME* The influence of the family character. *International Business Review* Vol.32 ., No.9 , Pp.158-165.
- Al-Lawati EH 2017, Exploration Entrepreneurial of Marketing
- Alwani SM, Rudgarnejad F 2010, Entrepreneurship development model in small and medium organizations. *Business Management Perspective Quarterly*, Vol.4 ., No.37 , Pp.141-155[In Persian].
- Faraji F, Ehsanifar T, Naderi N et al 2014, Investigating the Role of Entrepreneurship in Economic Development, *Journal of Entrepreneurship in Agriculture*, Vol.1 ., No.4 , Pp.178-189[In Persian].
- Imani MN2009, Entrepreneurship education in universities: (A framework for planning, implementation and evaluation of entrepreneurship programs), *Educational*
- Management Research Quarterly*, Vol.3 ., No.11 , Pp.141-155[In Persian].
- jolian J 2018, The impact of e-commerce adoption on business strategy in Saudi Arabian small and medium enterprises (SMEs). *Review of Economics and Political Science*. Vol.22 ., No.4 , Pp. 415-435.
- Khaki G 2009, *Research method with an approach to dissertation writing*, Tehran, Foujan Publications.[In Persian].
- Kraus S, Kallmuenzer A, Stieger D et al 2017, *Entrepreneurial paths to family firm performance.*, *Journal of Business Research*. Vol.22 ., No.4 , Pp. 415-435.
- Kubberoed E, Hagen S 2015, *MENTORING MODELS IN ENTREPRENEURSHIP EDUCATION*. Proceedings of *EDULEARN* Conference 6th-8th July, Barcelona, Spain .
- Marketing Orientation model among SMEs in Oman., *International Journal of Economics & anagement Sciences*. Vol.66 ., No.7 , Pp.656-664.
- Mehrdad H 2011, Investigating the effective factors in creating entrepreneurship in Lorestan province with emphasis on the role of education, *Quarterly Journal of New Approach in Educational Management of Islamic Azad University*, Marvdasht Branch, Vol.4 ., No.8 , Pp.97-114[In Persian].
- Moghimi SM, Ahmad Pourdariani M 2008, Entrepreneurship training in business And small and medium-sized works in Iran; Needs and Strategies, *Entrepreneurship Development Quarterly*,
- Mohammadpour Tarkayesh M, Mirzazadeh Barijogh F 2010, Investigating the Impact of Creating and Developing Small and Medium Businesses on Economic Growth, First Shiraz International Conference on Innovation and Entrepreneurship Management. [In Persian].
- Mokhber Dezfuli A, Jamshidi O, Haji Mirrahimi SD 2014, *Conference International Models of Management in the Age of Progress*, University of Tehran International Conference Center.
- Mousavi S, Kafi F 2014, Investigating the importance and necessity of entrepreneurship education Today, *the Second National Conference on Entrepreneurship and Competitiveness*.

- Shekari A, Zarei Sabhati E, Yazd Khasti A 2015, The role of the pattern Godard Business Entrepreneurship Training on Apprenticeship Skills of Trainees Technical and vocational education centers (Case study: Isfahan province), *two quarterly theories and Curriculum Practice*, Vol.7 ., No.14 , Pp.300-311[In Persian].
- Strobl A, Bauer F, Matzler Kn 2018, The impact of industry-wide and
- Taki E, Farzaeizadeh M, Notash H 2015, Identifying the Sustainability Competencies of Small and Medium Business Entrepreneurs, *Quarterly Journal of Entrepreneurship Development*, Vol.11 ., No.2 , Pp.179-188[In Persian].
- Talebi K, ZareYekta MR 2002, University entrepreneurship education and its role in the creation and development of small and medium enterprises (SMEs) knowledge-based, *Entrepreneurship Development Quarterly*, Vol.8 ., No.17 , Pp.152-155[In Persian].
- target market environmental hostility on entrepreneurial leadership in mergers and acquisitions. *Journal of World Business*. Vol.30 ., No.6 , Pp.1541-1544.
- Usaci D 2015, Predictors of professional entrepreneurial intention and behavior in the educational field., *Social and Behavioral Sciences* Vol.54 ., No.8 , Pp.1190-1197. Vol.9 ., No.40 , Pp.207-218[In Persian].
- Yunis M, Tarhini A, Kassar A 2018, The role of ICT and innovation in enhancing organizational performance: The catalysing effect of corporate entrepreneurship. *Journal of Business Research* Vol.90 ., No.3 , Pp.522- 528.
- Naderi N, Amiri S, Del Angizan S et al 2014, Conceptual modeling of the effect of entrepreneurship education components on students' attitudes toward business in *workshops and workshops*, *Journal of Entrepreneurship in Agriculture*, Vol.14 ., No.9 , Pp.17-34[In Persian].
- Ocass A, Weerawardena J 2009, Examining the role of *International entrepreneurship, innovation and international market performance in SME Internationalization*. *European Journal of Marketing*., Vol.13 ., No.4 , Pp.391-412.
- Ogbari ME, Olokundun MA, Uzuegbunam J et al 2018, *Data on entrepreneurship education and entrepreneurial performance of aspiring entrepreneurs in selected Nigerian universities*. (2018). *Data in Brief* Vol.13 ., No.4 , Pp.391-412.
- Omidi Najafabadi M, Zamani M, Mirdamadi M 2016, Designing a model for entrepreneurial intentio of agricultural students, *Journal of Education for Business*., Vol.32 ., No.1 , Pp.1-7.
- RaisiNafchi S, Abdollahi E, Hamzavi P 2014, *Identify obstacles Available in Innovative and Entrepreneurial Small and Medium Business Development*, First. Tehran International Conference on Accounting and Management.
- Sabzeh B 2014, Designing an Entrepreneurship Curriculum Template for Pre-Children Elementary school and its evaluation from the perspective of curriculum specialists, entrepreneurship and educators, *Quarterly Journal of Preschool and Primary Studies*, Vol.19 ., No.8 , Pp.141-155[In Persian].
- Shaemi Barzaki A, Teymouri H 2006, *The relationship between entrepreneurship and innovation at the level Micro-lawyers, the first national conference on transformation management, University of Isfahan*.

مجله‌ی توسعه‌ی آموزش جندی‌شاپور
فصلنامه‌ی مرکز مطالعات و توسعه‌ی آموزش علوم پزشکی
سال دوازدهم، شماره 2، تابستان 1400

طراحی الگوی علی-ساختاری آموزش کارآفرینی با تأکید بر نظرات نخبگان علمی - دانشگاهی

علی شعبانی کلاته ملا محمد قلی: دانشجوی دکترا، گروه کارآفرینی، واحد علی آباد کتول، دانشگاه آزاد اسلامی، علی آباد کتول، ایران.

فریدون آزما*: عضو هیات علمی، گروه مدیریت آموزشی، واحد علی آباد کتول، دانشگاه آزاد اسلامی، علی آباد کتول، ایران.
پرویز سعیدی: عضو هیات علمی، گروه مدیریت و حسابداری، واحد علی آباد کتول، دانشگاه آزاد اسلامی، علی آباد کتول، ایران.

طیبه تجری: عضو هیات علمی، گروه علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

چکیده: هدف پژوهش حاضر طراحی الگوی علی-ساختاری آموزش کارآفرینی با تأکید بر نظرات نخبگان علمی - دانشگاهی بود. با بررسی مدلهای و نظریات مربوط به عوامل موثر در ایجاد کارآفرینی و مصاحبه اکتشافی با صاحبانظران، ابعاد و شاخص های اولیه را شناسایی و الگوی اولیه تدوین، سپس پانل دلفی متشکل از 20 نفر از خبرگان تشکیل شد. پرسشنامه ها توزیع و نظرات تجزیه و تحلیل گردید. نتیجه نشان داد آموزش کارآفرینی برای فعالیت های آموزشی خرد و متوسط متشکل از ابعاد مهارت های: آی تی، فنی، کارآفرینی و مدیریتی است. این ابعاد از 47 شاخص تشکیل شده است. پایایی پرسشنامه با استفاده از نرم افزاراس پی اس اس و آلفای کرونباخ 0/89 بدست آمد. برای تعیین اولویت ابعاد و شاخص های تشکیل دهنده از تکنیک مقایسات زوجی در نرم افزار اکس پرس چویس استفاده شد. نتیجه نشان داد مهارت های کارآفرینی مهمترین نقش را در ایجاد کسب و کارهای کوچک و متوسط ایفا می نمایند. برای تعیین اثربخشی مدل، نمونه 384 تایی از دانش آموختگان انتخاب و پرسشنامه نهایی ارائه، در این حالت اختلاف نمرات قبل و بعد آموزش بعنوان متغیر وابسته در نظر گرفته شد. با استفاده از نرم افزاراس پی اس اس و تحلیل رگرسیون چندگانه، رابطه مثبت بین آموزش کارآفرینی با مهارتهای فوق تأیید شد. نتایج مدل سازی با نرم افزار آموس نیز معنادار بودن رابطه مثبت بین مهارت ها و آموزش کارآفرینی را نشان دادند.

واژگان کلیدی: طراحی الگو، آموزش کارآفرینی، نخبگان دانشگاهی، مقایسات زوجی.

***نویسنده مسؤول:** عضو هیات علمی، گروه مدیریت آموزشی، واحد علی آباد کتول، دانشگاه آزاد اسلامی، علی آباد کتول، ایران.

Email: fereydoonazma@gmail.com